

DEMOKRACIJA

Nemogoče je skozi ljudske množice bakljo resnice nositi in pri tem nikogar osmiliti!

Lichtenberg

Leto XII. - Štev. 8

Trst - Gorica, 15. aprila 1958

Izhaja 1. in 15. v mesecu

Hruščev - Stalin v novi izdaji Volilna tekma

Diktature ne more dolgo voditi skupina oseb, ki bi imele enaka polnomočja in oblast. Načelo kolektivnega vodstva državnih poslov se uveljavlja danes kvečjemu v demokracijah, nekoč v aristokracijah, a se nikdar ni moglo uveljaviti v diktaturah. V teh se mora vrhovna oblast čimprej osredotočiti v enih samih rokah ali pa propadejo. Kakor kaže zgodovina je to veljalo za vse režime, ki so odrekli polnopravno državljanu pravico do svobodnega mišljenja in svobodnega uveljavljanja njegovih spoznanj. Moralo je torej veljati tudi za sovjetsko diktaturo. Zato si v svobodnem svetu nihče ni delal utvar, da bi toliko slavljeno kolektivno vodstvo, kakršnega so po Stalinovi smrti vpostavili v Sovjetski zvezi, lahko postalo trajen sistem.

NOVI MOŽ

Ni bilo treba dolgo čakati, da se je pokazala pravilnost tega sklepanja. Stalin je smatral za nekakšnega svojega naslednika Malenkova in veliko je dal na svojega osebnega sodelovalca Poskrebiševa. Nobeden od teh ni uspel. Poskrebiševa so takoj po Stalinovi smrti likvidirali, Malenkov pa je komaj 15 dni po Stalinovi smrti, moral spoznati, da ga čaka samo okrnjen položaj. Postal je sicer predsednik vlade, odreči pa se je moral tajništvu stranke. Bilo je jasno, da si kremejski voditelji medsebojno ne zaupajo in da so med njimi huda trenja.

Odrplo se je vprašanje: kdo bo zmagal? Medtem ko je tujina pripisovala največjo verjetnost za uveljavljanje najprej vsemogočnemu načelniku politične policije Beriji, nato pa priljubljenemu in uglednemu maršalu Zukovu, je manj znani in ugledni Hruščev ki se je vselil v tajništvo stranke sistematično delal. Okrog sebe je zbiral vedno več svojih ljudi. Oprezno se je oziral in tehtal s kom in kako naj se poveže, da bo postopno odstranil morebitne tekmece. Njemu in drugim je bil najnevarnejši Berija. Tega so se bali tako vojaški kot partijski krogi. Zato se je Hruščev v borbi proti Beriji povezal z obema. Odločitev je padla tri mesece po Stalinovi smrti. Berijo so brez javne razprave obsodili na smrt in ustrelili. Ista usoda je doletela še šest drugih komunističnih prvakov. Sledilo jim je še 29 drugih osebnosti, ki so jih označili za Berijevo tolpo.

V obdobju, ki je sledilo, se je Hruščev navidezno naslonil predvsem na vojaške kroge. S pomočjo maršala Zukova je na dramatični seji Politbiroja z eno samo potezo izigral Malenkova, Kaganoviča in Molotova. Pri tem ga prav nič ni motilo, da je bil Kaganovič pravzaprav njegov stari učitelj in pokrovitelj. Predsednik vlade je postal Bulganin, medtem ko je Hruščev predel svoje mrže v partijskem tajništvu. Sledili so meseci, ko je tujina vedno glasneje šušljala, da je bodoči mož Sovjetske zveze Zukov. Stari vojak, z aureolo zmagovalca v drugi svetovni vojni, je s svojo prisotnostjo dejansko ogrožal vpliv partije. Zato je Hruščev, pri svoji akciji proti njemu lahko računal na široko podporo političnega sektorja. Da bi ne izzval reakcije v vojaških krogih kot celoti pa je še dodatno izkoristil ljubosumnost drugih maršalov in generalov, tako Malinovskega in Konjeva. In zopet je vse poteklo kot namazano. Zukov je ob povratku s potovanja po Jugoslaviji in Albaniji presenečen odkril, da je odstavljen.

Ostal je še Bulganin. Leto dni sta s Hruščevom družno romala po raznih deželah, tako, da je kratka »BHC« postala že skoro simbol. Toda tudi tega je moralo enkrat biti konec. Prinesel ga je pretekli marec. Bulganin, ki sam ni imel velikih ambicij in volje za spopad, je na zasedanju novoizvoljenega Rhovnega Sovjeta, podal ostavko na svoj položaj. Bilo je 27. marca. Ko so ga prebrali ni bil nihče niti presenečen, ker so jo že pričakovali. Toda ko so takoj za tem prebrali predlog, po katerem naj bi Bulganina nasledil Hruščev, ki bi ostal tajnik stranke in postal še predsednik vlade, tako kot je to bil Stalin, je v veliki dvorani najprej zavladal tesnoben molk. Kot blisk je preletelo skozi možgane poslance: ali ni prav Hruščev pred leti zahteval od Malenkova, da v skladu z načelom kolektivnega vodstva odstopi kot tajnik? Ali ni bilo takrat rečeno, da ti dve funkciji ne smeta nikdar biti istočasno v rokah ene in iste osebe, ker bi to pomenilo povratek v nekdanjo diktaturo?

Tako so mislili tovariši in obstali. Toda razmere niso več dovoljevale alternative. Hruščev je že očistil teren okoli sebe. Ni bilo izbire. Zato so sledili zgledu Bulganina, ki je sam glasoval za Hruščeva. Gromko so zaploskali novemu gospodarju Sovjetske zveze, ki je tako, po petih letih, dobila svojega novega Stalina.

KAJ PRINAŠA?

Kakor Stalin je tudi Hruščev dosegel svoj sedanj položaj tako, da se je najprej polastil vodstva stranke, nato pa je enega za drugim izigral svoje tekmece, pri čemer je sebe stalno proglasal za predstavnika pravega kolektivnega vod-

stva in nasprotnika osebne diktature.

Za razliko od Stalina je Hruščev pri svojem osebnem vzponu, vsaj v njegovi zaključni in najodločilnejši fazi pustil za seboj veliko manj mrtvih. Ali bo pa teji svoji sorazmerni milini ostal zvest, bo odvisno od okoliščin, kajti še po XX. kongresu je n. pr. poslal v smrt štiri komunistične voditelje Georgije, in to na podlagi nekega Stalinovega zakona, ki ga je sam označil za pošastnega. Če bi naletel na odpor ali bi mu grozila nevarnost, ume torej tudi Hruščev postati brezobziren. V ostalem je to pokazal tudi ob priliki sovjetske likvidacije vstaje na Madžarskem.

V gospodarski in socialni politiki Sovjetske zveze zagovarja Hruščev decentralizacijo vodstva gospodarskih podjetij. Z razpustitvijo traktorskih postaj, katerih strojni park naj preide v roke kolhozov, kaže, da je pripravljen vsaj deloma ugoditi zahtevam kmetijskega prebivalstva. Seveda dela to v upanju, da je to pot, ki vodi do gospodarske proizvodnje v splošnem in do povečanje kmetijskih pridelkov še posebej. Pri tem je seveda naletel na nasprotovanje dosedanje gospodarske birokracije in stalinističnih elementov. Ni izključeno, da je potreba energičnejše izpeljave teh zamisli tudi bil eden izmed razlogov, s katerim je utemeljeval svojo zahtevo po združitvi strankarskega in vladnega vodstva v rokah ene same osebe.

Največje dvome, pa tudi nekaj upov je izzvalo imenovanje Hruščeva na področju zunanje politike.

Eni so videli v tem že pripravo za sestanek na najvišji ravni. Kot partijski sekretar in predsednik vlade bo Hruščev zdaj lahko zares in stvarno predstavljal svojo državo, podobno kot jo je nekoč, v Teheranu, Jalti in Berlinu predstavljal Stalin. Kar bo rekel, bo držalo in ne bo podvrženo šele naknadnim odobritvam.

Drugi pa zopet pravijo, da je odločanje ene same osebe za svetovni mir veliko nevarnejše kot pa kolektivno vodstvo. Ena sama oseba se veliko lažje zaleti in sproži nov vojni požar, kot pa če jih je več, ki imajo pri tem svojo besedo.

Videli pa je, da bo zaenkrat tudi na tem področju ostalo pri starem. Nenaslo Bulganina je že Hruščev začel pisariti pisma. Z njimi je potrdil sovjetski sklep za ustavitve atomskih poskusnih eksplozij, v kolikor napravijo to tudi Velika Britanija in Združene države. Izjavil je celo, da je pripravljen sprejeti mednarodno nadzorstvo nad izvrševanjem tega sklepa, ni pa povedal kakšno naj bi bilo to nadzorstvo. V govorih, ki jih je imel

ob priliki svojega obiska na Madžarskem pa je, prav tako po starem, obtožil Veliko Britanijo, Francijo in Združene države, da zavirajo sklicanje konference na najvišji ravni. Dolgo je tudi zavlačeval z odgovorom na ameriški predlog, po katerem naj bi veleposlaniki v Moskvi že aprila začeli z diplomatskimi pripravami za takšno konferenco. Prav tako je izključil, da bi se morebitna konferenca lahko ukvarjala s kršitvijo sklepov, ki so bili sprejeti v Jalti in so zapopadeni v mirovnih pogodbah, po katerih bi sedanje satelitske države morale imeti demokratične vladavine. Dejal je, da bi to bilo vmešavanje v notranje zadeve teh držav, kar ni dopustno. Sploh je očital Amerikancem, da se po nepotrebnem zanimajo za položaj v vzhodnih evropskih državah. Podobno je izključil vsako možnost razgovorov o zedinjenju Nemčije. Po njegovem je to izključno nemška zadeva, ki jo morajo rešiti Nemci sami.

Na osnovi teh izjav se ne more reči, da bi Hruščev pikaval resno in iskreno voljo za ureditev vseh mednarodnih vprašanj in dokončanje tega, kar sam imenuje »hladna vojna«.

Dogodki po svetu

OTON HABSBURSKI, sin zadnjega cesarja Karla, se vneto ukvarja z načrti za ponovno vzpostavitev habsburške monarhije. Oton ima danes 46 let in živi kot zasebnik na Bavarskem, kjer ga pogosto obiskujejo razne delegacije avstrijskih državljanov, pa tudi pripadnikov drugih podonavskih narodov. V Avstriji se ne more vrniti, ker mu to brani zakon iz leta 1918. Ta določa, da se morajo člani bivše habsburške vladarske hiše najprej odpovedati svojemu plemiškemu naslovu in vladarskim zahtevam ter se šele potem lahko vrnejo v domovino. Bajce naj bi Oton nameraval v kratkem podati tako izjavo. Ko bi bil enkrat doma, bi na prihodnjih predsedniških volitvah nastopil kot nestranski kandidat. Če bi postal predsednik republike, bi nato po ustavi skušal doseči izpremembo republike v monarhijo.

Na Dunaju pravijo, da takšna revizija ne prihaja v poštev. Vkljub temu pa je v Avstriji precej monarhistov, ki podpirajo Otonovo stremeljenje. Njihovo ekstremno krilo gre celo tako daleč, da zahteva ponovno vpostavitve nekdanje avstro-ogrske monarhije v njenem polnem obsegu, z Avstrijo, Slovenijo, Trstom in Benečijo. Zmernejše krilo bi se pa zadovoljilo tudi z vzpostavitvijo samo avstrijske monarhije.

Pričakovati pa je, da iz te moke ne bo kruha. Zunanje politična reakcija bi bila takšna, da Avstrija ne more tvegati tega koraka, tudi če bi hotela.

KOMUNISTIČNA PARTIJA ne doživlja hudo krizo samo v Italiji, kjer so s kandidatih list za prihodnje parlamentarne volitve odstranili veliko zaslužnih komunistov. Strogo čistkosa so napravili tudi v Komunistični partiji Nizozemske. Njene žrtve so sam dosedanji predsednik KP Nizozemske in trije drugi glavni voditelji. Vsi štirje so poslanci v holandskem parlamentu.

PREDSEDNIK NASER, ki doma pridno čisti in zapira komuniste, a se na drugi strani zunanje politično krepko opira na Kremenj, bo v kratkem odpotoval v Moskvo, kjer bo prisostvoval prvomajski pa-

radi. Po Moskvi bo obiskal še Varšavo, Prago in Budimpešto. Videti je, da mu sovjetski mogotci ne zamerijo, ko posebno v Siriji odstranjuje z vodilnih mest, v armadi celo z nižjih vse izrazito filozofjske osebnosti. Morda enjeto to njegovo ravnanje kot dokaz političnega realizma. Saj tudi sami ne delajo drugače! Seveda gledajo komunisti na to kot na prehodno stopnjo in se tolažijo z upanjem, da se bodo oni zadnji smejali. Zaenkrat jim je glavno, da s podpiranjem in podžiganjem Naserja dražijo Zahod.

Sovjetska igra na Blížnjem Vzhodu je precej podobna svoječasemu paktiranju z nacisti. To potrjuje tudi splošno znano dejstvo, da so vodilni eniptovski častniki veliki oboževalci Hitlerjevega »Mein Kampfa«. Ni torej nič čudnega, da ga posnemajo tudi s svojim prijateljstvom z Moskvo.

AVSTRIJSKI KANCLER RAAB se je mudil prve dni aprila v Rimu, kamor je prišel, da bi s papežem razgovarjal o sklenitvi novega konkordata med Avstrijo in Sveto Stolico, z italijanskimi državni-ki pa posebno o Južni Tirolski in drugih vseh drugih zadevah.

Predvojni avstrijski konkordat s Sveto Stolico je med drugim določal neredušljivost zakonske zveze in državno podporo cerkvenim šolam. Avstrija bi pa zdaj rada videla, da se ti dve določbi izpremenita. Cerkev temu ni naklonjena in previdava, da bodo pogajanja za obnovitev konkordata, katerega izvajanje so nacisti ob zasedbi Avstrije ustavili, dolga in težka. Isto predvidevajo za ureditev avstrijsko-italijanskih razlik v gledanju na italijansko postopanje z nemško manjšino na Južnem Tirolskem.

Kancler Raab je obiskal tudi generalnega tajnika Krščanske demokracije Fanfanija, s katerim sta se pomenila o vprašanjih, ki so skupna avstrijskim in italijanskim krščanskim demokratom.

Zanimivo je, da so kanclerju Raabu pripisali, da je skušal pri papežu posredovati za ureditev spora med Vatikanom in Titom.

JUGOSLOVANSKI KATOLIŠKI SKOFJE bodo konec aprila prvič po vojni obiskali papeža Pija XII. Tako je poročala jugoslovanska tiskovna agencija Jugopress.

Obisku jugoslovanskih škofov pripisujejo velik pomen. V Rimu domnevajo, da bo Tito v bližnji bodočnosti skušal

Dne 10. tm je zapadel rok za vložitev kandidatih list za bližnje politične volitve. Tako so nam zdaj znani vsi kandidati, stranke in skupine, ki se potegujejo za sedeže v obeh predstavniških zbornicah. S 7.500 političnimi zborovanji, ki jih je preteklo nedeljo organizirala v vsej državi Krščanska demokracija in 3000 zborovanji drugih političnih strank in skupin, je preteklo nedeljo začela uradna volilna borba.

Kakšni so splošni pogoji za njen izid? Kakor je znano bodo istočasno volili senatorje in poslance. Za zaupanje približno 32.600.000 državljanov in državljanek, ki imajo pravico voliti članov poslarske zbornice, se v 32 volilnih okrožjih potegujejo 6103

kandidatje, ki nastopajo na 341 listah. Razpoložljivih poslanskih mest pa je 569. Pri volitvah v senat, kjer imajo glasovalno pravico samo osebe stare nad 25 let, pa je 2012 kandidatov, ki se potegujejo za 237 mest. Volilnih okrožji je samo 31, ker Trst z okolico zaenkrat ne bo volil senatorjev temveč samo poslance.

Izbira je torej velika, prevelika, da bi volivcu omogočala lahko in enostavno odločitev. Posebna značilnost sedanjih volitev je, med drugim, tudi v tem, da gredo vse stranke na volitve ločeno, medtem ko so vse dose danje povojne politične volitve v Italiji poznale veliko povezav in skupnih nastopov sicer samostojnih političnih strank. Prav zaradi te razdrobljenosti volilnih list, na katere naj bi se razdelili glasovi, pa je pričakovati, da bosta dva dosedanja kolosa italijanskega političnega življenja, Krščanska demokracija in Komunistična stranka, izšla tudi iz te volilne borbe s ponovno pridobitvijo svoje volilne vloge, prva kat večinska, druga pa kot glavna opozicijska stranka. Daleč za njima bodo nato sledile razne druge stranke. Novost, ki bi jo v italijansko politično življenje vnesla združitve tzv. socialističnih strank in alternativa, ki bi jo nudila volivcu takšna socialistična in obenem tudi demokratična fronta, se zaenkrat ni uresničila. Za italijansko demokracijo je to gotovo velika škoda. Dve glavni italijanski socialistični stranki nastopata še vedno ločeno. Tudi tokrat nimata izgledov, da bi kdaj dosegli ali vsaj enakopravno sodelovali pri izvajanju oblasti.

Če pogledamo malo prej omenjene številke, vidimo, da se Tržičani, s svojimi 11 listami, gibljemo kar nekako v državnem povprečju politične razdrobljenosti, čeprav je krajevno gledano, 44 kandidatov in enajst programov za največ štiri poslanska mesta preveč. Po vrstnem redu, kakor bodo razvrščene na glasovnici, so predložile svoje liste: Krščanska demokracija, Komunistična stranka, Italijansko socialno gibanje, Liberalna stranka, Republikanska in Radikalna stranka (skupna lista), Italijanska socialistična stranka, Tržaška unija, Fronta za neodvisnost, Socialno demokratska stranka, Narodna monarhistična stranka in Ljudska monarhistična stranka.

Posamezne predložene liste bodo uradno pregledali in potrdili šele v petih dneh po zapadlosti roka za predložitev, tj. 15. tm. Zato zaenkrat nima smisla naštevati posamezne kandidate, ker bodo nekateri morda še izpadli. Omenimo samo, da sta uvrstili slovenske kandidate na svoji listi komunisti (Bernetičeva) in socialisti (Bidovec). S tem so to obenem edini stranki, ki se odkrito potegujeta za pridobitev slovenskih glasov. Okrog inž. Turre menda sprejel kandidaturu samo za primer, če gre za skupno independentistično listo, ne pa na ločeni listi, kakor je Tollyeva Tržaška unija.

Dokler se to ne razčisti sta torej samo dva sigurni slovenski kandidaturi, na komunistični in na socialistični listi. Kandidaturi Staneta Bidovca, ki je bil do Titovega preloma z Moskvo titovec, nato kominfornist, in je po priključitvi tržaške KP k Italijan-

(Nadaljevanje na 2. str.)

VESTI z GORIŠKEGA

SOCIALISTI O SOŽITJU Goriški preprih

R. Carli Ballola je napisal in v socialističnem listu »Avantia« od 27. marca obširen članek z naslovom, naj odgovorne oblasti vzamejo na znanje, dejstvo mirnega sožitja med Italijani in Slovenci v zamejstvu. Članek pa vsebuje precej pogrešk. Zato nas sili k odgovoru in pojasnilu.

Uvodoma pravi članek, da sta ga na potovanju po Goriški spremljala in poučevala gg. Zuliani in Nanut. Prvi je namreč tajnik Nennijevih socialistov na Goriškem, drugi pa znani frontaški prvak, sedaj Nennijev socialist in kandidat na listi za poslanske volitve. O Slovencih pravi, da nas je po izvedbi mirovne pogodbe ostalo na Goriškem pod Italijo še 18.000; da smo ločeni v »rdeče« in »bele«, da nismo zaščiteni kakor Nemci v Poadižju, ampak da se moremo sklicevati le na splošna ustavna določila. Da smo se odpovedali dvojezičnih napisov na lokalnih ter da zahtevamo samo za naše šole uradno priznanje, ki se ne ve, zakaj ga še ni.

Srednje šole, ki jih je italijanska vlada takorekoč podelovala od zavezniške vojaške uprave, nadaljuje članek, se izpopolnjujejo s poučevanjem slovensčine. Politično da sledimo svojim osebnim prepričanjem in tako obstajajo klerikalci od »Katoliškega glasa«, krščanski socialisti (ali Gronchijevci), Fanfanijevci od »Demokracije« in končno socialisti ter komunisti od »Primorskega dnevnika« in »Soča«.

»Samo ena stranka, to je naša socialistična«, trdi pisec, »se je učinkovito pobrigala za to slovensko etniško skupino, ne samo z nastopom svojih parlamentarcev, ampak tudi z vnosom v deželni statut posebnih določil (čl. 4, 5, 6 in 7) za njeno zaščito«.

»Sožitje med Italijani in Slovenci«, zaključuje g. R. Carli Ballola, »ni samo možno, ampak tudi mnogo lažja zadeva kot je ona z nemško skupino v Poadižju. Zakaj bi tega ne vzeli na znanje in priznali, da imajo poleg dolžnosti ti državljani tudi pravice?«

Pisec članka je seveda videl Slovence na Goriškem in preučeval njih položaj ter sožitje med njimi in Italijani skozi očala dobrohotnega socialističnega, ki meni, da je vse dobro, vse v redu, kadar se njemu dobro godi.

Ne verjamemo, da je pisca poučeval g. Nanut, ker priobčeni članek vsebuje preveč netočnosti in tudi nekaj smešnih trditve, kot je ona, da smo fanfanijevci. Take budalosti utegnejo trditi le skrajno nepoučeni ljudje. In ker pravi pisec, da sta gg. Zuliani in Nanut bila njegova mentorja, moremo misliti, da je tako budalost podtaknil g. Zuliani.

Tudi ni točno, da je goriških Slovencev pod Italijo 18.000, ker nas je znatno manj; Slovenskih šol pa ni Italija podelovala od Zavezniške vojaške uprave, ampak od pokojne Avstrije, ne gleda na dejstvo, da jih je fašizem trenu no ukinit. Te šole pa izpopolnjuje pouk italijansčine in ne obratno slovensčine, ker gre za šole s slovenskim učnim jezikom.

Smela je trditve, da smo se Slovenci odpovedali dvojezičnim napisom, ker nam te zasebne napise italijanski sovinitvi, ob molku oblasti, brišejo in onemogočujejo. Na javnih uradih napisov pa oblast ne dovolji. Tipičen je primer dogodka v Nabrežini, kjer je županstvo postavilo slovenske napise, posebni prefekturni komisar pa jih je odstranil. Sicer pa se nenehno borimo za svoje pravice, tudi za slovenske napise.

Sožitje med Slovenci in Italijani pa je

Volilna tekma

(Nadaljevanje s 1. strani)

ski KP izpadel iz tega kroga, po vsem videzu botrujejo titovci. Na ta način so vpostavili tudi na Tržaškem s socialisti podobno povezavo, kakor so jo na Goriškem ustvarili s kandidiranjem Nanuta na listi Italijanske socialistične stranke.

Resnost independentističnega nastopa prav gotovo močno trpi zaradi razdvojenosti, ki bo tema skupina onemogočila, da bi dobili svojega poslanca, katerega bi si združeni morda vendarle pridobili.

Krščanska demokracija pa je s postavitvijo prof. Sciolisa na čelo svoje liste očitno pokazala, da bo poskusila pridobiti čimveč močno nacionalističnih, posebno begunskih glasov. Človek, ki si je v tržaškem občinskem svetu pridobil sloves doslednega nasprotnika slovenskega šolstva ne more biti znanilec narodnostnega sožitja in umerjene politike do tržaških Slovencev.

To so široki in približni obrisi stvarnosti, do katere moramo demokratični Slovenci zavzeti svoje stališče.

še vedno zelo težko, tako težko, da komaj prenašamo krivice, ki se nam godijo. Govorimo seveda v imenu značajnih in poštenih narodno zavednih Slovencev in ne tudi v imenu nekaterih odpadnikov od zdrave veje našega rodu, ki so jih nekaj pobrali tudi Nennijevi socialisti.

Res, da je socialistični poslanec Marangone imel nekaj nastopov za našo stvar, zlasti ko je šlo za ukončitev šol, in to zadnje leto njegovega poslanskega mandata. Toda mimo teh nekaj njegovih nastopov, za kar smo mu zelo hvaležni, nam ni Nennijeva socialistična stranka niti v poslanski zbornici niti v senatu prav nič pomagala. Vsaj dvakrat, leta 1949 in 1955, je samo Slovenska demokratska zveza naslovila na vse poslance in senatorje posebno zahtevo po zaščitem zakoniku na podlagi 50 člena ustave. Pa se ni oglasil niti en sam Nennijev socialist ali senator, ki bi tako zahtevo podprl in jo spravil pred poslance in senatorje v razpravljanje.

Kar se pa predlagani določil v socialističnem osnutku deželnega statuta tiče, moremo zopet mirne vesti povedati, da so popolnoma nezadostna in v vsakem oziru neučinkovita.

Tako ponavlja 4. člen osnutka, kar se enakopravnosti vseh državljanov tiče to, kar pravi že sama ustava, ki pa je nasproti Slovincem nihče ne uveljavlja in spoštuje.

V odnosu do oblasti pa nam 5. člen socialističnega osnutka statuta daje možnost občejanja v slovensčini samo v občinah, kjer nas je vsaj 10 odstotkov vseh občanov, to je v Doberdobi, Sovodnjah in Steverjanu, če pri tem upoštevamo

le goriške Slovence. V Gorici sami, kjer nas je vsaj 5.000 (morda pa tudi 7.000), nam tuke pravice niti Nennijevi socialisti ne priznavajo.

Javni uradni oglasi in napisi pa naj bodo, po predlogu socialistov, dvojezični le v tistih občinah, kjer nas je vsaj četrti del (25 odstotkov) vseh občanov in še tu pod pogojem, da dvojezičnost zahteva večina volivcev pripadnikov jezikovne manjšine.

V vrstih in osnovnih šolah pa bi se moral pouk vršiti tudi v slovensčini, kjer bi to zahtevale družine ne manj kot pet otrok. V 26. členu predlagajo socialisti, naj se volilna okrožja določijo tako, da bo Slovincem zagotovljena izvolitev zastopstva v deželnem zboru.

To je vse, kar Nennijevi socialisti mislijo z nami in z našo zaščito. Vse to pa je tako zelo malo, da se ne izplača niti govoriti, da bi se s takimi določili Slovenci na Goriškem lahko zadovoljili.

Ne razumemo, zakaj bi na primer Slovenci v videmski provinci ne imeli svojih šol z uradno zakonito obveznostjo obiskovanja, ko so drugod po Italiji vsi otroci obvezni obiskovati osnovno šolo.

Zakaj je Dolini Aosti obvezen pouk francoščine v Poadižju, nemščine v vseh osnovnih šolah, pri nas na Goriškem in Tržaškem ter v videmski provinci, kjer živi dobrih 80.000 Slovencev, pa se slovensčina ne sme poučevati v italijanskih osnovnih niti v jezikovno mešanih občinah in je slovensčina v videmski provinci prepovedana celo v šolah, ki jih obiskujejo samo slovenski ali pretežno slovenski učenci. To bodi Nennijevim socialistom povedano!

Komunistov pa ne bomo volili

Komunistični sopotniki so že pridno na nogah, na delu za svoje gospodarje. Prilizjeno krmijo naše ljudi z branjem hinavščine in preračunene nakane. Zakaj bi ne volili komunistov, saj so oni tudi ljudje in celo naši krvni bratje. Pravi kristjan ne sme prezirati niti svojega najhujšega sovražnika. Komunisti pa niso taki, oni ne morejo biti naši sovražniki, še manj »najhujši«, saj med najhujše spadajo vendar fašisti in njim v odnosu do slovenske manjšine politični sorodniki demokracijani. Tako modrujejo slovenski komunistični sopotniki, katerim je vse prej pri srcu kot poštenost in korist slovenskega naroda, ker jim gre v prvi vrsti za osebno in strankarsko korist ter jim je malo mari morala. Pripravljeni so tvegati vse tudi zapeljevanje svojega naroda, da le sami živijo.

Od turških časov sem pa nismo Slovenci doživeli hujšega zla kot je železni jarem komunističnega režima, pod katerim krvavi poldrug milijon bratov. Ko pa se posameznikom posesti ostreši se jarma in pribežati v svobodni svet, so tu že komunistični sopotniki, ki jih pitajo z izdajalci, malopridneži in drugo. Sami pa v isti jarem ne marajo.

Vsega so ti sopotniki zmorni, tudi ponášati se s krščanstvom in izdajati, da le služijo svojim gospodarjem, komunistom. Pravi kristjan, trdijo oni, ne sme sovražiti prav nobenega, ampak v duhu svetega Evangelija tudi svoje sovražnike ljubiti. Tako se potuhnjeno vsiljujejo našim ljudem ti farizeji, in poniglavec.

Največja nesreča za človeka je bila in ostane vedno duševna zmeta, v katero pod težo svojega koristolovstva zaide, kajti duševna zmeta ima za posledico otopelost srčnih čutov in splošne morale ter človeškega dostojanstva. Taki so sopotniki!

Trežno misleči človek ne more slutiti v komunistični ideologiji vzor človeške družbe. Zato ne sme našemu poštenemu slovenskemu demokratu in kristjanu niti na misel prihajati, da bi svoj glas na volitvah dal komunistom bilo slovenskim bilo italijanskim, saj so komunisti vsi enaki, kjer koli se na svetu skotijo. Oni poznajo samo svojo svobodo: svobodo ropa vsega, kar je na svetu svobodnega in dobrega. Oni vzamejo človeku vse, tudi osebno dostojanstvo in ga ponižajo na neznamno številko v milijonih bitij. Kaj je zrna peska na brežini morja? Kaj kapljica vode v morju? Nič in... nekaj. Brez zrna peska ni brežine, in brez kapljice vode ni oceana. Tako sleherni človeško bitje v komunističnem režimu ne predstavlja drugega kot zrna mrtvega peska ki pa služi le toliko, da tvori maso sužnjev, ki jo komunistični novi razred izrablja v svoje namene.

Dolžnost slehernega slovenskega volivca je in ostane, da ne voli komunistov in da ves svoj okoliš pripravlja proti komunistom. Tu gre za to, da se pokažemo za pametne in močate demokrate in kristjane, ne pa za čredo ovc pod šibo komunističnega gonjača, sebi v zlo sopotnikom v zasmeh, svobodnemu svetu pa v pomilovanje. Treba je misliti z glavo dokler je čas! Zaman bi bilo okati in stokati, škripati z zobmi, kleti in svobodo iskati, če bi prišli komunisti na oblast! Vezale bi nas njihove vezice, težili in dušili krvavi jarni sopotniška ostudnost pa bi okuževala naše telo in se pasla po njem.

Nekomunisti (v. l.) v komunističnem

režimu le ...nekaj. Ta »nekaj« pomeni suženjsko bitje. Bitje brez svobode in vesti, brez lastne miselnosti, brez prostega in svobodnega hrepenenja, brez lastne svobodne poti v prosto življenje.

Ce bi zavladali komunisti, kar bi se lahko zgodilo le s pomočjo naših glasov, naše neumnosti, tedaj ne bi več volili tega, ali onega, tretjega ali četrtega, po svoji lastni pameti in izbiri, ampak voliti bi morali tako kot so preteklega marca morali »voliti« naši ubogi bratje v matični državi pod komunističnim režimom: samo tistega kandidata, ki ga je komunistična partija dala izbrati in voliti, to je pravega komunisti, ali pa ponižnega poniglavnega sopotnika.

Pametni zasluženi bratje v matični domovini so na komunističnih volitvah odpravili kabine in so raje volili »dax« kar javno, da bo rdeči volk sit. Kaj pa je sploh treba volitve v komunističnih diktaturah, saj si svoje »poslanec« lahko partija sama izbere, kadar koli in kakor koli si jih želi.

Toda komunisti vedo, da je demokracija svoboda in zlato... Zato si v svoji neumnosti mislijo, da uveljavljajo demokracijo, ko uganjajo tako neumne »volitve« kot so jih Primorci bili vajeni že pod fašizmom. Gliba vkup striha! Komunisti in fašisti si lahko stisnejo roko, saj so vsi enaki: diktatorji in roparji svobode!

Komunistov, torej, slovenski demokrati ne bomo volili, ker so komunisti najhujši sovražniki človeštva in držijo naše brate v matični državi zaslužene, v okovih in v strašni bedi!

Kandidati za senat in poslanski zbornico

Za senat kandidirajo v Gorici: Vallauri Ettore za krščansko-demokracijo, Marangone Vittorio za italijanske socialiste, Pellegrini Giacomo za komuniste, Venuti Gino za misovce, Stecchina Giovanni za republikance in radikalne, Devetav Cesare za demokratične socialiste, Scocieri Eugenio za narodne monarhiste, Zanolla Roberto za liberalce in Traso Nikola za ljudske monarhiste.

Za poslanski zbornico je predloženih deset list za okrožje Gorica-Videm-Belluno, in sicer: deželni avtonomistov MARP, demokratska, italijanskih socialistov, demokratičnih socialistov, komunistična, misovska, narodno monarhistična, ljudska monarhistična, republikansko radikalna in liberalna.

Avstrijski predsednik Raab o Italijanih

Prvih sedem dni t. m. se je avstrijski predsednik Raab mudil v Rimu, kjer je imel važne razgovore s papežem zaradi konkordata in pa s predsednikom vlade ter ministrom zunanjih zadev zaradi položaja nemške manjšine na Tirolskem. Ko se je predsednik Raab vrnil na Dunaj, je povedal, da mu ni uspelo doseči ničesar zadovoljivega niti pri papežu niti pri italijanskih ministrih. Dodal pa je, da je italijansko ljudstvo hudo nacionalistično, ker da poučujejo v šoli preveč zgodovine in to samo po svoje. Vsekakor je predsednik Raab dober poznavalec zadeve.

Volitve v tovarnah FIAT

V turinskih tovarnih FIAT so se prve dni t. m. vršile volitve za obnovitev notranjih delavskih in uradnih komisij. Komunisti so od skupnih 204 odborniških

Ne bi bilo sicer potrebno ugovarjati temu, kar piše »Novi lista« od 3. aprila v članku o Slovencih in volitvah v parlamentu, ker so nekatere trditve slehernemu treznemu Slovincu znane.

Kdo je kriv in kakšni so vzroki, da Slovincem v zamejstvu ni bilo zagotovljeno zastopstvo v rimskem parlamentu, ni nobena tajnost, ker vrabci na strehi vedo, da je temu kriva le Titova komunistična diplomatska polomjaja. Titovi komunisti so namreč odšli na mirovno konferenco v Pariz v gozdaricah, z geslom: »Ziviljenje damo, Trsta in Gorice ne damo!« To v zameno pazljivega presojanja razpoloženja zahodnih zaveznikov in sovjetskega zastopnika Molotova. Menili so, da so še vedno v vojnem času in da imajo opraviti le s »kako enoto nemškega odnosno fašističnega okupatorja. Pametno bi bilo zahtevati vsaj v podrejeni vrsti, za slučaj neuspeha pri maksimalnih zahtevah, tudi javstvena konkretna, točno določena jamstva za Slovence, ki bi ostali v zamejstvu. To je odlično razumela mala Avstrija, ki je z Gruber-De Gasperijem pariškimi dogovorom ne samo dosegla repatriacijo sto tisoč južnotirolskih Nemcev, pač tudi zakonito narodnostno in jezikovno zaščito. Seveda je Gruber pustil doma gojzerice in tudi gamsov čopič za klobukom.

Pri nas pa je lepo število Slovencev ostalo brez jamstva in stvarne zaščite pod Italijo. Takrat, leta 1947 so Titovi komunistični listi in prvaki pisali in kričali, da se Gorici kljub vsemu ne odpovedujejo in da je dobro, da so Slovenci v zamejstvu nezaščiteni in celo preganjani, ker jim bo laže uganjati iredentizem.

Zadnja leta pa tisti listi in rdeči prvaki celo svetujejo svojim tostran meje,

naj se udajajo italijanskim levičarskim strankam, kar so seveda tudi pridno in radevolje že storili, saj so svojo samostojno slovensko politično organizacijo razpustili.

Vse to je tudi »Novemu listu« dobro znano, le da povedati tega ne sme, ker se sicer zameni svojim rdečim tovarišem.

Nadalje piše »Novi lista« v polemiki s »Katoliškim glasom«: »Razlika med nami in Kat. glasom je le v tem, da o stvarih, katere so nam ne poznane, načeloma nočemo izrekaty sodb in obsodb. Prej moramo imeti v rokah dokaze. Kot kristjani se pač držimo moralne zapovedi, da nikomur in niti najhujšemu nasprotniku ne smemo delati zavestno krivice. O vsem se trudimo pisati vselej samo resnico.«

Zdi se, kot da bi poslušali volka v jankovski koži, kajti spomin nam uhaja na pešete namerne krivice in neresnice, ki jih je »Novi lista« tolikokrat napisal in svojim ljudem nudil kot pravo pravico polasti. Naj navedemo samo ves tisti zolec, ki ga je v divjem, nebrzdanem sovražnem zanosu zmetal na slovenske demokrate okoli »Slovenske liste« z lipovo vejico ob zadnjih volitvah na Tržaškem. Takrat je zavestno in preračunano delal krivico našim zavednim Slovincem, ko jih je dolžil izdajstva nad slovensko obalo v korist Italijanov, katerim je na ta način sam pomagal v nabrežinski občinski svet in jim izročil slovensko obalo. O ne, nismo pozabili tistega zmerjanja! Pa poziv slovenskim volivcem, naj strmoglavijo dr. Simiča in dr. Agneletta. Svoje »slovenstvo« so takrat gospodje okoli »Nov. listae izpričali s svojim poizkusnim kandidiranjem na listi italijanske independentistične stranke, čeprav so Slovenci nastopili z lastno slovensko listo. Izkoristili so celo politično naivnost slovenskih kulturnikov. Eden izmed njih vneto popravil v Novem listu slovenske napake slovenskih razumnikov in tiska, svojih pogrešk narodne zavesti pa niti ne opazi. Pri sedanjih volitvah, ko Slovenci ne moremo postaviti lastne liste, pa so gospodje na takratne svoje puhle izgovore pozabili.

Se en primer krščanstva »Novega lista«: Napad, ki ga je leta 1955 pribil proti Slovenskemu katoliškemu prosvetnemu društvu v Gorici, zaradi proslave vetrniških žrtev. Napad, ki ga N. 1. ni hotel popraviti in zaradi katerega teče kazensko postopanje proti njegovemu odgovornemu uredniku! Pa se »Novi lista« drzne trditi: »Kot kristjani se pač držimo moralne zapovedi, da nikomur in niti najhujšemu nasprotniku ne smemo delati zavestno krivice«. To je skrajna neiskrenost »Novega lista«, da ne rabimo ustrežnejšega izraza. Ubogo krščanstvo, uboga morala, kake zagovornike imafala!

Pa se taki kristjani in taki moralisti drznejo pisati v svojem listu, da je treba z vsemi močmi pomagati Slovincem, med katerimi živimo in za katerih usodo smo soodgovorni, da duhovno in narodno ne propadejo. Glej, no glej, kdo skrbi, da Slovenci duhovno in narodno ne propadejo...

S tisto »duševno« hrano in narodno sramoto, s katero so gospodje okoli »Novega lista« pitali slovenske volivce na tržaških volitvah in pozivali, naj raje volijo komuniste, »najhujše nasprotnike« Slovencev, kot pa zavedne in pošteno slovenske rojake, hoče »Novi lista« reševati Slovence, da narodno ne propadejo. Res lepa in modra narodnovzgojna metoda!

»Ko je bilo treba uzakoniti slovensko šolstvo«, piše nadalje »Novi lista«, »so na primer komunisti ponudili manjšini svojo podporo«.

Zdaj seveda že vemo, kam pes tako molli! V komunizem pač...

Toda gospodom od N. 1. povemo, da so komunisti »ponudili« podporo samo zato, ker so se takrat že bližale volitve in jim ni kazalo ostati ob strani... Resnica pa je in ostane, o modrijani sopotniki, da so komunisti prvi vsaj hitro po letu 1947 in 1948 jeli slovensko šolo ogrožati, ker so potegnili svoje otroke iz te šole.

Mi pišemo golo resnico, ne zato da bi se zato ponášali s krščanstvom in moralnostjo, ampak zato, ker vemo da bo zgodovina v tem oziru povedala to, kar pravimo mi.

Sicer pa so komunisti sedeli v rimskem parlamentu in senatu od leta 1946 naprej. Kako, da se niso spomnili naše manjšine? Zaključna morala ljudi od N. 1. pa je sledeča: »...predlagamo«, pišejo, »naj bi se zastopniki nekomunističnih političnih skupin čimprej sestali na posvetovanje ter sklenili, kar narekuje skupna korist naroda, kateremu pripadamo«. To je, dopolnjujemo mi, ker se »Novi lista« predloga ne upa zaključiti, da glasujemo na volitvah vsi Slovenci kakega Nanuta, Bidonca, Komica, Bernetičeve, itd.

Ne, gospodje! Na vašo komando demokratični in katoliški Slovenci ne bodo glasovali za nikogar! Nismo tako neumni kot vi mislite in računate. In še to, da bo pečet krepkeje držal: Gospodje od »Novega lista« niso nekomunisti, ampak komunistični sopotniki, zato nimajo pravice govoriti v imenu resničnih nekomunistov, med katere ne spadajo.

Slovensko katoliško glasilo v zamejstvu je »Katoliški glas«. Slovensko narodno in politično demokratično glasilo Slovencev pa je »Demokracija«.

Komunisti s komunisti, zavedni Slovenci in kristjani z zavednimi Slovenci in kristjani!

SIR = nadomešča meso

Prav tako kot čaj in krompir je tudi odkritje sira posledica slučajja. Arabski trgovci, ki je pred tisoletji jezdit po puščavi, je pred odhodom z doma napolnil svoj meh s svežim mlekom. Ko ga je vročina že zdelala in ga prijemala žej, je stopil s svoje kamele in odvezal meh. Bil je presenečen. Napil se je prijetne sirote, zraven pa se najedel dobrote, ki mu je izredno dobro teknila. Ustvarjen je bil temelj vseh receptov za izdelovanje sira.

Danes ima že vsaka dežela svoje lastne tipične sirarske izdelke. Čudovito je, kaj vse je mogoče doseči z različnimi dodatki, s tehniko in spretnostjo tudi pri tem mlečnem izdelku. Sir si je na ta način zagotovil nenadomestljivo mesto v kulinarinem svetu. Pri vseh narodih obstaja prava literatura ne samo o proizvodnji, uporabnosti in spravljaju sira, pač tudi literatura utrla pot tudi med zdravniški svet, v dietno hrano.

Sir je prav v današnjih časih izredno pridobil na okusu. V nekaterih krajih ga ocenjujejo na podobne načine kot vrednotijo pri nas namizna vina. Sir in vino se v ostalem izredno dobro prenašata. Na Angleškem so zelo priljubljene »Cheese-parties« (prijateljski sestanki s prigrizkom raznih sirarskih izdelkov). Pri tem postrežejo gostom z velikim pladnjem najrazličnejših sirov in z dobrim belim ali rdečim vinom.

V naši bližini je že od nekdaj znamenit nanoski ovčji sir. V Jugoslaviji in tudi daleč po svetu visoko cenijo srbski sir »kajmak«. Italijansko mesto Parma uživa s svojim odličnim sirom svetovni sloves. Vse testenine in juhe, pa tudi zelenjadne prikuhe in mesa pridobijo z dodatkom parmezana izredno mnogo na okusnosti. »Bel Paese« je prav tako popularen sir po vsem svetu.

Svica ni znana samo kot turistična dežela, ni znamenita po svojih urah, pač pa prav tako po izvrstnih in raznovrstnih sirarskih izdelkih. Gruyere in emendolec sta znana in cenjena sira po vseh civiliziranih deželah sveta. Posebna specialiteta je tako imenovani »fondue«, jed iz sira. Topilni sir mešajo v lončeni posodi z belim vinom, nato pa dodajo še nekaj češnjecov. Vse skupaj segrevajo na odprtem ognju, največkrat kar sredi mize ob prisotnosti gostov.

Nizozemska je že od nekdaj dežela, ki v Evropi izdelava največ sira. Na trgu v

Slovenska kulturna akcija

Knjižna založba SKA bo izdala letošnje leto knjižno zbirko, ki obsega naslednja dela: Karel Mauser: JERCEVI GALJOTI; Milan Komar: ZEMLJA IN PAVLEK; Neva Rudolf: CRTICE; ZGO-DOVINSKI ZBORNİK, ki ga ureja Marjan Marlot; revijo MEDDOBJE, ki jo urejata Zorko Simič in Ruda Jurčec; GLAS SKA, ki izhaja dvakrat mesečno. Vso zbirko se naroča pri Knjižni založbi Slovenske kulturne akcije: Lenček Ladislav, Cochabamba 1467, Buenos Aires. Kdor knjige naroči pred 1. majem, je deležen 20 odstotkov popusta.

Vsebine slovenskih leposlovnih del

Izšel je IV. zvezek izredno posvečene zamisli prof. Martina Jevnikarja, da seznanimo slovensko mladino z leposlovnimi deli naših pisateljev. Ta zadnji zvezek obsega sodobno ustvarjalnost od l. 1930 do 1945. Med drugimi so zastopani: Matija Malešič, Miško Krajnc, Janez Jalen, Juš Kozak, Prežihov Voranc. Marljivemu sestavljanju smo v resnici lahko hvaležni za pomembno delo, ki ga je odpravil. Zvezke si lahko nabavite v slovenski knjigarnah v Trstu in Gorici.

POD ČRTO

Zgodba o mornarskem psičku

»Marchettiello« je izdihnil v morskih valovih. To je bil najboljši mornar ladice »Pietro Canonica«, stare jadrnice s pomožnim motorjem in z nosilnostjo 347 ton. Stara jadrnica je prevzela žveplo iz mesteca Pozzuoli v Messino. Marchettiello je bil edini štirinožni mornar na krovu.

S svojo dlako, ki je bila še bolj rdeča kot lasje ladijskega vajenca, je psiček zagledal luč sveta na jadrnici »Pietro Canonica«. S ponosom pristnega Sicilijanca se je Marchettiello postavil v vrsto mornarjev, ko je kapitan Nikolaj delil posadki svoja povelja.

Mali Marchettiello je bil vedno prvi pri izvajanju kapitanovih ukazov. Kapitan Nikolaj se je naučil krmarske umetnosti pri komandantu, svojem očetu, ki je polnih 50 let opravljal obalno plovbo. Pol stoletja je komandant Antonio vodil jadrnico »Pietro Canonica« skozi tisoč zavojev obširnega zaliva, preden je jadrnico izročil svojemu sinu Nikolaju. To so bile resnične pomorske vožnje. Plovba po svetovnih morjih ni nič posebnega. Po svojem poslanstvu je ladja na vodi isto kot riba v morju. Ali obalne vožnje... To je nekaj povsem drugega... Izvelič se tu, dokopati se tja: izogniti se tu čerč in paziti, da ne zadeneš ob obalno pečino... Tako je razlagal kapitan Antonio obalno plovbo vsakemu radovednežu. Pri tem je živahno, zato pa tudi zelo nazorno risal po zraku z obema rokama cik-cak smeri.

Mali Marchettiello je zaničeval kopnino. Le vsakih 14 dni enkrat je odhajal s kapitanom Nikolajem na obiske k komandantu Antoniju, tja na otok Procida. Re-

Alkmaaru prodajajo mlekarji orjaška kolosa najrazličnejših sirov. V nizozemska mesta prevažajo številne ladje cele kupe sira. Tudi Francija ne zaostaja z izdelovanjem posebno kremastih sirov. Svetovni sloves uživa camembert.

Tudi Anglija razpolaga z obširnimi sirarstvom, ki ima vse značilnosti veleindustrije. Najznamenitejši je vsekakor stilton, ki je obenem tudi najdražji sir na svetu. Izvrstne sire izdelujejo tudi Danska, Švedska in Norveška. V novejšem času so Norvežani pričeli izvažati prekajeni sir, ki je našel v svetu zelo ugoden sprejem. Tudi Američani izdelujejo mnogovrstne sire. Uživajo pa sir z marmelado in sadnimi sirupi.

Gotovo ni na svetu dežele, ki ne bi proizvala kake lastne sirarske posebnosti. Mlečni izdelki sirarske proizvodnje so zdrava in tečna prehrana, ki tekmuje po hranivosti z mesom, zato mnogi zdravniki uživanje sira priporočajo, zlasti ljudem, ki jim jetra povzročajo težave.

Zadnji dnevi pristnega kaviarja

K najdražjim poslasticam spada gotovo pristni ruski kaviar. Rusi pravijo kaviarju »ikra«. Tako imenujemo jajčeca ribje samice tudi mi. Kaviar so ikre samic dveh ribjih vrst: jeseterja in beluge. Obe vrsti rib pa izumirata, posebno po najvažnejših lovnih področjih v Kaspiškem morju in v spodnjem toku reke Volge. Tu so uničili vso »letino« kaviarja leta 1957. Ves pridelek je namreč smrdel po olju in bencinu.

Pristni kaviar je že od nekdaj veljal za pravo delikateso. Ribiči specializirani v proizvodnji kaviarja, posvečajo vso svo-

jo pažnjo lovljenju velikih rib. Ikre najmanj 14letnih belug so uporabne za kaviar. Tudi te poslastice je seveda mnogo vrst. Sladokusci posebno cenijo svetlo črne, debele ikre - malosol.

Ko so ribi odvzeli ikre, jih skrbno operejo, stepajo z drobnimi šibami in stiskajo skozi sito. To delo zahteva izredne spretnosti. Na situ ostanejo predvsem kožice in druga nesnaga. Nato ikre nekoliko posolijo in jim dodajo še kako drugo ohranjevalno sredstvo. Nato napolnijo konzerve, in kaviar je pripravljen. Rusija izvažala letno za okrog šest milijonov rubljev kaviarja.

Povpraševanje pa je seveda mnogo večje. Jeseterska samica dobavlja okrog 5 do 60 kg iker. Znatno manjšo prodajno vrednost uživa kaviar, ki ga pridobivajo od jeseterjev Severnega morja, ob izlivu Labe, na Alaski in v Oregonu. Ta kaviar je drobnozrnat. Čim večje so ikre in čim lepši je njihov stekleni sijaj, tem boljša je tudi kakovost.

Prav zaradi te kakovosti in visoke cene kaviar ponarejajo. Namesto iker jeseterja in beluge, uporabljajo ikre drugih ribjih vrst: Največkrat ikre »slanikov, ščuk, karpov in polenkov«.

Pred prvo svetovno vojno so manjvredne vrste kaviarja veljale v Rusiji kot ljudska prehrana. Po vseh večjih mestih so na trgih prodajali kaviar v velikih množinah.

Ruski raziskovalci napovedujejo, da so dnevi pristnega kaviarja šteti, prav zaradi industrializacije področja, ki so dobavljala največje količine in tudi najboljše kakovosti znamenitega ruskega kaviarja.

DOŽIVLJAJI S TJULENJI

Mlada Angležinja, Rowena Farre, je na visokem severu Škotske, pri svojem sprehodu na enem izmed otokov Hibridov, srečala starega ribiča, ki je nosil v naročju nekaj temnega. Bil je to mlad tjuljen.

Teta Mirjam, pri kateri je Rowena živela, je bila dvajset let učiteljica v londonski okolici. Nato je službo opustila in se vrnila v svojo škotsko domovino. Ob počitnicah je mlada Rowena odšla na Hibride. Ko je neko jutro stikala po obali, ji je prišel nasproti ribič. Zivalica, ki jo je držal v naročju, je bil mlad tjuljen, ki ga je nočni vihar splavil s pečin in ločil od matere.

Ribič je tjuljenja podaril dekletu, neka prijazna ženica pa ji je pokazala, kako je treba steklenico napolniti z mlekom in oljem in mladička krmiti. Tjuljenje mleko vsebuje namreč desetkrat toliko toščke kot kravje mleko.

Lora, tako so mladič krstili, se je hitro privadila steklenice in se kar vidno razvijala. Ze od samega začetka je bila Lora krotka živalica. Čez štirinajst dni je mlada Angležinja odšla domov s svojo novo tovarišico. Lora je tehtala 17 kg.

Tjuljenji imajo zelo lepe in izrazite oči. Ze v mladosti je Lora ta svoj pogled učinkovito uporabljala. En sam je zadoščeval, pa ji je Rowena ko na povelje morala preteči s steklenico ali pa jo vzeti v naročje. Tudi teta Mirjam, ki je ob povratku nečakine kategorizirala izjavila, da bo treba Loro takoj spet spustiti v morje, kakor hitro se bo lahko že sama preživljala, je že kmalu pozabila na ta svoj sklep.

Tjuljenji, ki se jih je polastil človek in so zrasli brez materinega mleka, se na človeka še bolj navežejo kot psi. Če

udomačenega tjuljenja vzamemo s seboj v čoln in ga na odprtem morju prekucemo v morje, bo žival zvesto sledila čolnu. Tudi na kopnem bo tjuljen kilometre daleč sledil svojemu gospodarju, čeravno se le s težavo giblje po suhem.

Vzgojitelji tjuljenjev nimajo lahkih nalog. Tudi Rowena je morala to kaj kmalu spoznati. Če je Loro samo nekaj hipov puščala samo, je pričela tuliti, dokler se ji ni spet pokazala. Prvi pogrešek mlade Angležinke pa je bil, da je Loro jemala v

Prvomajski izlet SDD

Slovensko dobrodelno društvo v Trstu priredi tudi letos svoj običajni prvomajski izlet z avtobusom v kraja ARTA in PALUZZA v sončni Karniji.

Prijave sprejema pisarna SDD v ulici Machiavelli 22-II tel. 36-275, dnevno od 9. do 10.30 in od 17. do 19. ure, kjer se dobivajo vsa podrobna pojasnila.

Ker je malo več časa na razpolago, prosimo zainteresirane, ki se hočejo udeležiti izleta, da se čimprej prijavijo na zgornji naslov.

naroče. Se kasneje, ko je bila Lora nad meter dolga in je tehtala okrog 150 kg, je poskušala obiskovalcem splezati v naročje.

Ko je Lora dorasla, se je s prehrano osamosvojila. Ribe si je sama lovila. Naravna hrana tjuljenjev so ribe in raki. Kot vse udomačene živali, tako je tudi Lora svoj naravni jedilni list znatno pomnožila. Rada je srebala mleko z oljem, ovseni močnik, rada pa je hrustala tudi

Nabrežinski „Prosvetni dom“

»Prosvetni dom« zadruga z o. j. v Nabrežini je bila ustanovljena v januarju 1946. Njen namen je bil pripraviti primerno dvorano, ki naj bi služila za kinopredstave a tudi za kulturne in vse druge prireditve. Svojo nalogo je izvršila s tem, da je preuredila prostore v hiši g. Caharije v lepo in še precej prostorno dvorano. Skozi 11 let so se vršile v tej dvorani različne prireditve, kinopredstave, gledališke predstave, koncerti, plesne zabave, politični sestanki in shodi. Uprava zadruge je stala vedno na stališču, da je dvorana na razpolago vsem slovenskim organizacijam in društvom ne glede na njihovo politično pripadnost.

V teku časa je pa dvorana zastarela, ni odgovarjala več današnjim predpisom. Tudi dohodki zadruge so padli. Kinopredstave, ki so bile glavni vir dohodkov, niso bile več tako obiskovane kot v začet-

Zanimivo predavanje
V sredo, 23. t. m. ob 20.30 priredi SPM v svojih prostorih, ul. Machiavelli 22-II zanimivo predavanje pod naslovom
KAREL MARX
IN ŽIVLJENJSKA RAVENANJA
AMERISKI PRIMER
Predavatelj: Ing. Boris Sancin.

ku. Nekaj je bilo krivde na dvorani oz. v udobnosti ki je manjkala, nekaj je škodila otvoritev druge kinodvorane na kolodvoru v Nabrežini. Dejstvo je, da je bila zadruge prisiljena lansko leto v maju ustaviti svoje delovanje ter je dvorano prepustila lastniku, ki pa je ne more uporabljati. Zadnja prefekturna komisija je pri ogledu dvorane postavila zahtevo

za toliko preureditvenih del, ki jih ni mogoče napraviti.

V teku let svojega delovanja je zadruška kupila lepo in obširno zemljišče z namenom, da tu zgradi novo moderno dvorano. Na občnem zboru 24. p. m. se je razpravljalo o nadaljnjem delovanju zadruge oz. o njeni likvidaciji. Razpravljalo se je tudi o zgraditvi nove dvorane. Iz poročil odbora se je izvedlo, da se je zadruška že več let zanimala, da bi prišlo do kakega konkretnega zaključka za gradnjo nove dvorane. O zadevi so bile informirane razne organizacije in ustanove, o katerih se je pričakovalo, da bodo lahko prispevale na pomoč. Toda vse poti in pogajanja so bila brez uspeha. Na občnem zboru je bilo iz podatkov razvidno, da sami take dvorane ne moremo začeti, ker so zadeni stroški predvideni na približno 20 milij. Sani bi težko spravili skupaj 5 milij. Na občnem zboru smo tudi izvedeli, da je neka ustanova, ki je že lastnica več kulturnih domov, odgovorila na vlogo zadruge glede pomoči za zgradnjo, da zaenkrat ne more pomagati, ker ima že druge obveze, ki so tujnejše od naše, da pa smo sami krivi, ker da je pred časom ko so bili dani pogoji da se zgradi dvorana v Nabrežini, žal prišlo do nesprejemljivih zahtev in to pod vplivom negospodarske narave s strani zunanjih činiteljev. Ker pa odboru niti člonom niso bile znane te nesprejemljive zahteve niti zani zunanjih činitelji, ki so to povzročili, je odbor pismeno vprašal za pojasnila o tej zadevi, a brezuspešno, ker odgovora ni bilo. Občni zbor je priporočal odboru naj urgira odgovor.

Občni zbor je tudi določil, da se sklbe v najkrajšem času izredni občni zbor, na katerem se sklene likvidacijo zadruge ter se izvoli likvidacijski odbor.

S tem bo Nabrežina izgubila še zadnje upanje, da pride do gradnje kulturnega doma, v katerem naj bi našlo zatočišče naše prosvetno in politično delovanje. Ker se sami ne ganemo, ni izključno da bo prišel tujec.

Zgodovinsko gradivo o Vetrinjski tragediji

Dr. Miha Krek nam je sporočil, da želi znani angleški pisatelj in časnikar napisati v angleščini knjigo o vračanju protikomunističnih borcev, ki so se ob koncu druge svetovne vojne zatekli pod zaščito zahodnih zaveznikov. Ti pa jim zaščite niso nudili, pač pa so jih s silo ali prevarno vrnili komunističnim vladam.

Znano je, da so komunisti vrjeme množice pobili. Večji del knjige bo posvečen žrtvam te tragedije. Dr. Miha Krek naproša zato vse Slovence in druge, ki o Vetrinjski tragediji kaj vedo, da pošljejo zlasti konkretne podatke in dokumente o sami usmrtni na naslov: Društvo Slovencev, Ramon Falcon 4158, Buenos Aires, Argentina. Potrebni so podatki in dokumenti o razvoju dogodkov med drugo svetovno vojno v Sloveniji od l. 1941 do odhoda okupatorjev in nastopa komunistov v l. 1945. Potrebno je vse, kar more pojasniti zadržanje demokratičnih Slovencev med vojno in med komunistično revolucijo. Vzroki nastanka domobrancev in drugih vojaških sil, ki so imele namen braniti življenja in imetja in so se razvile v protikomunistično vojsko.

Bistveno važno je poslati takoj imena, naslove in morda tudi izjave tistih, ki so Vetrinjsko tragedijo preživeli. Važni so podatki o oblasteh in ljudeh, ki so odločili izročitev in množične usmrtnice. Zberite in pošljite tudi vse, kar je bilo objavljeno v našem ali drugih jezikih, pa naj bo to zgodovinsko gradivo ali politični komentarji ali pa literarno-umetniška uporaba tragedije. Če ni mogoče poslati prepisov in izrezkov, pa vsaj podatke, kje sestavek leži.

»Tu, Duizata« je odgovoril kapitan »Prihajamo, prihajamo, vztrajajte...« Skoro polno uro se je »Canonica« uspešno upirala razkačenemu morju. Končno so se pokazali med kipečimi valovi obrisi neke ladje, ki je bila oddaljena od ponesrečencev komaj dobrih dvjesto metrov.

»Rešeni smo! Duizata je tu!«
Pa ni bila »Duizata« in ta pomota je bila usodna.

Neka druga ladja, petrolejska cisterna »Righia« je tudi uvela klice na pomoč. Bila je oddaljena komaj dve milj od brodolomcev in je takoj odhitela na pomoč, ne da bi se ji posrežilo vzpostaviti radijski stik - ponesrečenci.

Rešilna ladja je bila le še sto metrov oddaljena od ponesrečene jadrnice, ko je kapitan Nikolaj, ki je stal pred radijskim aparatom zasilil: »Tu komandant tovornika Duizata, sporočite nam točno svoj položaj...?«

»Kako to, kaj nas ne vidite, saj ste tik pred nami?« je kričal kapitan razjarena v mikrofon. Zgrabil je polno pest svetlobnih raket, kar šest naenkrat, in je planil na krov. »Righia« je bila le še trideset metrov od brodolomcev.

»Sporočite nam natančen položaj!... Sporočite nam položaj ladje »Pietro Canonica«!...«

Kapitan Nikolaj je tulil s pojemajočim glasom: »Saj ste nas vendar že dosegli!« Z vsem svojim južnjaškim temperamentom je kapitan streljal rakete. Ena se mu je razletela v roki. Z zazparanimi prsi, tekimi, kakršni je bil trup nesrečne jadrnice, se je zgrudil na tla.

Petrolejska cisterna je bila samo še nekaj metrov oddaljena od potapljačice se jadrnice. Da bi olajšal pristaneč, se je Stefan pognal pod vodo in ustavil se ve-

klamni napisi so ga nazivali otok Gracijele in Lamartina. Zakaj bi tudi tja ne zahajala? Procida je bil otok komandanta Antonija, ki je prebival v najvišji hiši otoka. Bila je to snežnobeela hišica, odkoder je pri lepem vremenu opazoval izkrivenčno obalo od Vreplja in Paulilpe pa vse tja do Sorrenta.

»Nikolaj in Marchettiello prihajata!« je s terase vzkliknila mlada kapitanova sestra, ko je v daljavi opazila svojega brata in Marchettiello, kako se med limonovjem bližata komandantovi hiši.

Oče Antonio se je takoj prikazal z daljnogledom v roki. Njegova žena Marija pa je z vso naglico pripravljala špagete, ki jih je obelila z jancem. Take špagete je posebno cenil Marchettiello.

Dva tedna pred božičem sta bila Nikolaj in Marchettiello zadnjič na obisku. »Pridita na božični večer!« jima je zaklicala pri odhodu gospa Marija, ko sta se kapitan Nikolaj in mali Marchettiello spuščala po pobočju proti pristanišču.

»Zagotovo, mama!« je odgovoril z vedrim laježem Marchettiello. Potem pa je veselo pomahal s košatim repom in jo ucvrl za svojim gospodarjem.

Bilo je na dan pred svetim večerom. Strahoten vihar je okrog druge popoldanske ure zalotil jadrnico »Pietro Canonica« kakih deset milj od rtiča Palinuro - najbušji vihar na Tirenskem morju v zadnjem desetletju.

»Marchettiello!« je zavpil kapitan. »Ukazujete!« je zalajal kužek. »Tako v kuhinjo!«

»Razumem, kapitan!« Zbežati v kuhinjo, ko bi bila vendar njegova prisotnost na krovu potrebnejša kot kdajkoli? Povelje pa je povelje, in pravi mornar nikoli ne opreka.

»Morda«, je premišljeval Marchettiello, ko se je z repom med zadnjima skokoma spokorniško in obotavljaje plazil proti oboju, ki je služil za kuhinjo, »mi name-rava kapitan zaupati poveljstvo, če se položaj poslabša.«

Marchettiello se je zvelkel pod mizo in pričel skozi odprti zaslon raziskovati črno, razjarjeno nebo. Stemnilo se je.

»Spustite jadra!« je zapovedal kapitan.

Takoj nato je zaklical: »Stefano!« To je bil njegov svak, strojnič jadrnice, »Zapali motor! Na vsak način moramo doseči najbližjo obalo. To je vse, kar nam še preostaja pri tem peklenskem vremenu.«

»Pietro Canonica«, ki je plula proti Messini, je kmalu nato zarisala lok in se z vso odločnostjo usmerila proti rtiču Palinuro. Na obzorju se je pokazala suha zemlja.

»Živio!« so v zboru vzkliknili mornarji. Tragedija pa se še niti pričela ni. Orjaški morski val je nenadoma z vso silo izdolbil v močno obrabljen ladjin trup obširno luknjo, skozi katero je prodirala voda neovirano v ladijski prostor.

»K črpalcam!« je zatulil kapitan.

Takoj so jih pognali. Pogumno so črpalce vsiljivo vodo iz ladijskega trupa, ž njo pa tudi žveplo v prahu, ki je črpalce zamašilo.

»Črpalce ne delujejo, komandant!« V spodnjem delu ladje voda hitro narasča!« je obupno kričal mornar.

Mirno je kapitan odšel k radijskemu oddajniku in odposlal v svet svoj prvi SOS: »Tu Pietro Canonica... dolžinske stopinje X..., širina Y... potapljače...!«

Tovornik »Duizata« je ujel sporočilo. Bil je vsega osem milj oddaljen od ponesrečene jadrnice.

Titovske „resnice“ - aprilsko vreme

Popotnica titovsko - sopotniškim romarjem v kongresno Ljubljano

Kadarkoli se »Pr. dn.« obregne ob SDZ ali ob »Demokracijo«, mu spodsrdne, da z vso ljudskodemokratsko težo tebe na zobe. Nič čudnega! Vse svoje »načelnosti« in »resnice« zobje pri najvišjih jaslih titovščine. Tu se tudi oplaja s svojimi vizionarnimi darovitostmi kot »barba nera«. Tako so titovski jasnovidci v velikonočni številki »Pr. dn.« oznanili svojemu »novemu razredu« veliko skrivnost, komu bodo namreč demokratični Slovenci pri prihodnjih državnozbornih volitvah oddali svoj glas.

Kako se bodo demokratični Slovenci zadržali pri prihodnjih volitvah pa je na tej zemlji - hvala Bogu - še vedno njihova osebna zadeva in ne skrivne tajne policije kot je to pri titovskih gospodarskih čez mejo. Demokratičnim Slovincem bodo - pravočasno - svetovali pač njihovi demokratično izvoljeni voditelji tako kot bo to za slovenske in ne za tuje strankarske koristi v danih okoliščinah najbolje. Vsekakor pa demokratični Slovenci odločno odklanjamo nasvete in grožnje pomočnikov grobarjev slovenskih svobodoljubnosti in demokratičnih ustanov v matični državi! Ti pomočniki naj komandirajo svoj trop, pri tem pa naj ne pozabljajo na zadnji »plebiscit« po Musolinijevih vzorcih na oni strani Ferneitev, na katerega je tako ponosen Edward Kardelj. Ponosen verjetno znatno manj nad samim »plebiscitom« kot na UDBO, ki je ob tej priložnosti potokla pok. OVRO in GESTAPA.

Sicer pa bomo o diktatorskih plebiscitih in o demokratičnih volitvah ter njihovih medsebojnih primerjavah še spregovorili. Danes pa si bomo prav za volilno pripravilo državnozbornih volitev pri nas pobližje ogledati vrelce, iz katerih črpajo naši titovski svoje modrosti. To zato, da bomo lahko njihovo volilno poplavo »načelnosti« in »resnice« ocenjevali po dejanski vrednosti in temu primerno odločili v volilni celici. To seveda samo tisti, ki mislimo z lastno pametjo in razsodnostjo.

Včeraj črno

Tito je na VI. kongresu ZJK, 3. novembra 1952 v svojem referatu odkril poleg drugega tudi naslednje ugotovitve, ki so prav za današnji čas izredno značilne:

»Danes lahko smemo trdimo, da je celotna sovjetska mednarodna politika -, če se ne oziramo na običajne propagandne potegavščine kot je njihova namršljena borba za mir in drugo -, take vrste, da je prav ona v prvi vrsti povzročila sedanjo napetost mednarodnega položaja... Stvar je v tem, da si je Sovjetska zveza z velikim hrupom in propagando tako v preteklosti kot v sedanosti, prisvajala in si lasti monopol neke velike zagovorniške pravičnosti, zaščitnice malih narodov, svetilnika naprednega človeštva, itd. - pa se je izkazalo, da je bilo vse to zgolj blufiranje (varanje); da Sovjetska zveza zavestno koraka po stari poti imperialističnega ekspansionizma, in to z metodami, ki so jih zahodne sile že opustile...«

»Zaman se ta volk (Sovjetska zveza, op. ur.) oblači v ovčjo kožo, saj s tem ne bo nikogar osleparil; poznano ga po glas. Zapel je svojo staro pesem o miroljubnosti samo zato, da bi nekoga prevajal, prikril svoje prave imperialistične namene in uspal svet. Vse preveč nepoštenih stvari imajo na svojih vestih sovjetski upravitelji, da bi jim kdo še mogel verjeti. Njihove dosedanje žrtve stojijo kot strašna obtožba lastnih zločinov! Te obtožbe so jim pritisnile pečat osvajalcev... Osvajalna vojna proti Poljski in Finski, nato nasilna prisvojitve baltičkih dežel in Moldavije kot tudi nadaljni osvajalni načrti moskovskih imperialistov, vse to ni bilo v skladu samo z Engelsovim pisanjem, še manj pa z marksističnimi in socialističnimi načeli sploh. Zato je izmišljena nova teorija o potrebi razširitve socialistične vodilne sile...«

Govorec o vzrokih take imperialistične in nesocialistične politike Sovjetije, je Tito nadaljeval:

»Ti vzroki so zakoreninjeni v sovjetski stvarnosti, v celotni notranji strukturi te dežele: v gospodarstvu, politiki, in kulturi. Že davno je Sovjetska zveza v svojem notranjem razvoju stopila na stran pota socialističnega razvoja... Voditelji Sovjetije »postopoma likvidirajo pridobitve oktobrske revolucije in dobivajo čedalje večji protirevolucionarni značaj... Petintrideset let po oktobrski revoluciji garajo delavci v tovarnah in podjetjih kot sužnji... Kje so delavske pridobitve velike oktobrske revolucije?«

Danes belo

Šest let kasneje prebiramo v načrtih programa ZKJ, ki obsega 190 strani in se bo čez dober teden na VII. partijskem kongresu v Ljubljani z njim proslavil Edward Kardelj, da so pridobitve »velike oktobrske revolucije« ogromne in da mora vse to poslužiti za »vzore«. Načrt programa ugotavlja tudi, da je bila Sovjetija »v razdobju med obema vojnama glavno oporišče vseh socialističnih in progresivnih gibanj v svetu«. Torej ne več volk, ki se oblači v ovčjo kožo, ne miroljubnež, ki slepari svet, da bi prikril svoje imperialistične namene, itd.

Pa ne samo to. Za »znanje smerti razvoja« v Sovjetiji, ugotavlja načrt, niso krivi sovjetski voditelji, ki jim je Tito očital, da imajo »vse preveč nepoštenih stvari na svoji vesti in da stojijo njihove dosedanje žrtve kot strašna obtožba lastnih zločinov«, pač pa so sedaj vsega krivi

»združeni reakcionarni in imperialistični buržoazni krogi«, ki so s »svojimi spletkami... proti prvi deželi socializma« naglani sovjetske voditelje, da so počenjali tisto, kar so počenjali! Krono novi Titovi »resnicia« pa postavlja naslednji stavek: »Samo po tej poti je bilo mogoče preprečiti restavracijo kapitalizma v Sovjetski zvezi. V šestih letih so se torej nekdanji Titovi volkovi in njihovi zločini preobrazili v najnedolžnejšo jagnjetino tega sveta. Pravi čudež življenjeslovja, ki po svojem odkritju postavlja v senco vse sputnike in radijsko vodene rakete. Kardelj pa sedaj prepeval slavo »velikim rezultatom v Sovjetski zvezi in postavljaj Tita, ki je prisegal, da »petintrideset let po oktobrski revoluciji garajo delavci v tovarnah in podjetjih kot sužnji«, na laž.

Se več Kardelj bo leta 1958 tudi o samem volku vodniku zapel novo pesem. Na str. 41 pravi namreč načrt: Komunistični partiji Sovjetske zveze in sovjetskim delovnim ljudem je za časa Stalinovega vodstva uspelo ohraniti pridobitve oktobrske revolucije in jih celo okrepiiti...«

Kdor pa misli, da je vse to višek polne zmedenosti in protislovja, se hudo moti. Titova medalja ima namreč ne samo dve, pač pa kar tri strani. Ta tretja stran se pojavlja po XX. kongresu v Moskvi leta 1956. »Socialistične sile so v prvi deželi socializma toliko narasle in se okrepile, da so se prebujale skozi zapreke birokratizma in »kulta osebnosti...«

Take so torej »načelnosti« in »resnice« prvega apostola jugoslovenskega komunizma. Včeraj bele, danes črne, jutri? Nič drugačne ne morejo in ne smejo biti »načelnosti« in »resnice« njegovih učencev na Tržaškem in Gorškem.

K zaključku še ena ugotovitev. Beograjska »Borba«, ki je razlagala »načrt programa ZKJ«, za zadnje geslo tega »na-

črta« postavila za moto svojih modrovani. To geslo pravi: »Ničesar, kar je bilo usvojenega ne sme biti za nas toliko sveto, da ne bi moglo biti preneto in da ne bi odstopilo mesta tistemu, kar je še naprednejše, še svobodnejše, še bolj ljudsko.«

Ce bi jugoslovanski komunisti to svoje geslo uresničili, bi sami sebe obsodili. Zapustiti bi morali razkošne vile in stanovanja, številne avtomobile, jahte in vsa tista sredstva osebnega uživanja, ki so si jih prigrabili pred trinajstimi leti, ne da bi narodom dali drugega - kakor pravi Djilas v svoji knjigi - kot pičle »drobtine« s svojih preobloženih miza. Pika

† Ivan Jančar

Zopet je padel hrast med našimi orjaki. Kakor bi bilo zakleto padao močje drug za drugim. Koliko smo jih samo v zadnjem letu spremili k večnemu počitku. 8. aprila je smrt ugrabila v najboljši moški dobi 57 let g. Ivana Jančarja. Kako je bil ta možak trgovec čist in pripriljubljen ne samo pri Sv. Jakobu, ampak med vsemi tržaškimi Slovenci in tudi med italijanimi, je dokazala ogromna udeležba pri njegovem pogrebu. Dolgo časa se ni zbralo k zadnjemu pozdravu toliko ljudi kot ravno k pogrebu g. Ivana Jančarja.

Rojen Tržačan je pokojnik z malim začel, ali z neumornim delom in razumom si je pripravil dovolj za brezskrbno starost, ki je pa ni dočkal. Njegovo dobro srce je bilo vedno pripravljeno, da pomaga revnim in potrebnim. To vedo tudi dobrodelne ustanove, ki bodo ohranile g. Ivana Jančarja v trajen spominu. Bodi mu lahka domača zemlja, njegovi soprogji pa naše globoko sožalje!

Atentat na italijanstvo Trsta

Gornji naslovni slogan bi odšel mimo nas kot nešteto drugih propagandnih kralic, če ne bi sam predsednik Tržaškega pokrajinskega sveta na javni seji označil zahteve Slovencev po pravici, da smejo uporabljati svojo materinščino v obdobju z javnimi uradi, oblastmi in na sodiščih kot »atentat na italijanstvo Trsta«.

Naj gornjo trditve že kakorkoli analiziramo, razčlenimo in pretehtamo, je in ostane pri danih razmerah dejanski in logični nesmisel. To je prazna fraza, brez vsebine in jedra, skovana za dosego trenutnega učinka pri nevednih, kritike nezmožnih ljudeh, ki ne poznajo niti preteklosti niti dejanske stvarnosti ter živijo z dneva v dan od učenosti, s katero jih krmi določeno politično časopisje.

Atentat na narodnost kakega mesta ali kraja je presežnik genocida, narodnostnega umora, ki ga more zagrešiti proti vsem naravnim, človeškim in družbenim pravicam kakega naroda samo tuja vlada in država, ki je zgrajena na nasilju in totalitarizmu. Tak atentat je storil fašizem proti slovensko-hrvatski manjšini s tem, da je uničil vse naše šole, razgalil naša kultura in gospodarska središča ter ustanove, požgal naše kulturne domove, prepovedal naš tisk in naš jezik v vseh uradih in na sodnih.

To pa se nikoli ni zgodilo italijanstvu Trsta! Niti pod Avstrijo niti pod Hitlerjevo okupacijo niti v 40 dneh zasedbe

Titovih čet! Sedaj pa naj bi Italija s tem, da v praksi dejansko priznava Slovincem pravico do uporabljanja lastnega jezika v obdobju z državnimi in drugimi oblastmi - potem, ko je sama ustava to pravico priznala - zagrešila atentat na italijanstvo Trsta?!

Apeliramo na zdrav razum, na treznot in razsodnost ogromne večine od narodnostne mržnje in predsodkov neokuzenega italijanskega naroda: Slovenski manjšini v Italiji naj država privoščiti vsaj majhen del tistih jezikovnih pravic, ki jih uživajo avtohtone manjšine v civiliziranem svetu, v Belgiji, na Danskem, Švedskem in Finskem!

Italijanstva Trsta nihče ne zanika! Mesto je bilo in je ostalo po veliki večini italijansko, kljub temu, da je bilo l. 1910 uradno naštetih 60.000 Slovencev na 250.000 prebivalcev in da živita v mestu poleg slovenske-hrvatske tudi še nemška, srbska, grška in židovska manjšina.

še pred dobrimi sto leti je zahtevalo tržaško županstvo pri razpisu službe občinskega tajnika za mesto Trst znanje tudi slovenskega jezika. To mesto je dobil - Domenico Rossetti. Pod Avstrijo je bil slovenski jezik enakovrnen z italijanskim jezikom v vseh državnih uradih in na sodiščih. Pred okrajno sodnijo, pred zbornim sodiščem (tribunalom) in pred prizivnim sodiščem so se vršile razprave, pisali zapisniki in proglašale razsodbe

Spomladanska čivkanja razpeljavčkov

Prejeli smo s prošnjo za objavo v rubriki »Tržaški preprihi«:

Na cvetno nedeljo se je v »Pr. dn.« oglasil eden izmed razpeljavčkov »novega razreda«. Dobrih dvanajst dni so partiji premevali izjavo odbora A. K. Jadran, da so končno iztisnili svoje »Pripombe«.

Dovolite mi, gospod urednik, da v Vašem listu te »Pripombe« visokošolskega pisca nekoliko osvetlim, ne morda zaradi polemike, pač pa v ilustracijo dialektike naraščaja »novega razreda«. Pisec med drugim pravi tudi tole: »Dejansko enostrankarski odbor, ki na videz ne loči pojma nadstrankarstva od enostrankarstva, slepomisi...« Neglede na to, da si je pisec enostrankarski odbor enostavno izmislil, je s svojim lahkomišelnim opletanjem lopolil po zobeh samega maršala, ki je v svojem edinem »predvolilnem« govoru odkril vsemu svetu, da je enostrankarski sistem višek politične modrosti in krona demokracije.

Zraven pa je razpeljavček začelval še melodijo o »službi« pri državni ustanovi in se pri tem spet z vso težo svojega sedala zavallil na lastnega rdečega ježa. Ta bodičasta pošast, ki so jo že tolikokrat prekrstili, se je pred dvanajstimi leti imenovala KP. Ta bi v resnici o »službi« pri državni ustanovi lahko zasvirala nekaj koračnic. Koračnic v spomin tistim desetisoč Slovincem, ki so po njeni prepovedi »službe« pri državni ustanovi, morali s trebuchom za kruhom po vsem svetu.

Res pa je, da se sedaj prav ista pošast silno trudi, da bi s svojimi razpeljavčki ter vojnimi dobičkarji in revolucijskimi užitarji infiltrirala »službe« pri državni ustanovi po istih receptih kot je to poskušala Udba pri SDZ in »Demokraciji«. Pisec »Pripombe« nadaljuje: »...Nekje pri začetku zahodne kulture stoji izrek

Tempora mutantur...« Vistousmerjena pamet ga očitno še ni pripravila do spoznanja, da naravni zakoni in večne resnice ne poznajo diskriminacij, s katerimi so titovci tako bogato založeni in ki so prav ob zadnjih »volitvah« v Titovini spet zelo bogato letino. Ali - vremena Kranjcem bodo se zjasnila! Tako je prvi slovenski pesnik poslovenil latinski izrek, ki bo ohranil svojo veljavo tudi za današnje samozvane diktatorje v matični državi, ki jih je prav čas prinesel in jih bo tudi odnesel.

Kruhoborstvo, tovariš visokošolec, pa je že od rojstva slovenskega komunizma dalje izključno titovski in sopotniški monopol. Kolikor mi je znano člani današnjega odbora AK Jadran ne pohajajo na počitniške gostije v Titov raj in tudi ne grizejo žuljev slovenskih delavcev in kmetov v matični državi, pač pa se ti »gostje« rekrutirajo izključno iz titovskih in sopotniških vrst.

Pa še nekaj o »kruhoborstvu«. Ali ne bi, tovariš visokošolec, slovenskim volivkam in volivcem začelval ime enega samega titovskega aktivista, ki ga ne preživlja titovstvo, ki torej ni kruhoborec. Istočasno pa naj bi Slovincem zaupal ime tistega aktivista SDZ, ki se preživlja na račun SDZ in bi ga bilo treba uvrstiti med kruhoborce. Že v naprej pa vem, da bo razpeljavček po teh ugotovitvah hrupav kot so doslej ostali hrupavi njegovi zaščitniki še vedno, kadar jim je »Demokracija« postavljala nerodna vprašanja.

Višek svojih pomevk pa je razpeljavček dosegel s Cankarjem. Predvsem je treba ugotoviti, da so se komunisti Cankarja polastili tako kot ostalih tujih žuljev in naporov. Rop in tatvina, to so pač najdonosnejše komunistične pridobitve. Kakor pa so razmetavali in zapravljali tvorno »narodno imovino«, tako in nič drugače so postopali s kulturnimi rekvizicijami.

Cankar je kandidiral na listi tiste socialdemokratske stranke, katere glavne pobornike je Tito pred kratkim obsodil na dolgoletne zaporne kazni, kljub njihovi visoki starosti in samo zaradi tiste »prave demokracije«, kjer spoštujemo vsa mnenja in prepričanja. Kandidiral je na listi tiste stranke, ki so jo visokošolčevi gospodarji že tolikokrat ozmerjali za fašistično. Kandidiral je na listi tiste stranke, ki je od skandinavskih držav in Britanskega otočja do severne in srednje Evrope na demokratičnih tleh vladala ali pa vodila opozicijska stranka. Pod komunistično tiranijo pa so njeni ustanovitelji, voditelji in borci končali na moriščih, v ječah ali koncentracijskih taboriščih.

S Cankarjem so se do nedavnega šopirili krvniki socialdemokratske, to je Cankarjeve stranke zato, ker je Cankar mrtev že nekaj manj kot štirideset let. Če bi bil živ ob komunistični poplavi Slovenije, ne bi umrl naravne smrti. Z Bogdanom Krekičom, prvim jugoslovanskim sindikalistom in z Aleksandrom Pavlovičem, podpredsednikom Glavnega odbora Socialistične stranke Jugoslavije je moralno odšel v Titovo ječo tudi slovenski pisatelj Ivan Cankar. Tako, tovariš visokošolec, so komunisti Cankarja spet vrnili tistim številnim milijonom jugoslovanskega prebivalstva, ki je skozi poldruge desetletje korakalo skozi obdovske ječe.

Sedaj je Ivan Cankar končno spet na »istem bregu«, kjer je do komunistične ugrabitve vedno stal - med svojim trpečim narodom.

To je resnica o »pravi sliki« Ivana Cankarja. Verifikator bivši član Jadrana

Brezplodni obiski

Pred časom smo imeli čast, da sta nas obiskala gospoda župan in podžupan, a od te časti imamo kaj malo dobička. Zbrali smo se v domači gostilni, a ves potek pogovora je bil kaj mučen: tisti, ki predstavljajo interese naše občine, so bili nasprotni skoro vsem našim zahtevam, razen za malo korito za napajališče živine.

O novi šoli za našo vas, katero nam je priborila prejšnja demokratična občinska uprava, župan in njegovi sploh govoriti niso hoteli, tako da imamo jasen vtis, da so nam jo že zapravili s tem, da so zanjo vsiljevali nepripraven prostor, proti volji velike večine vaščanov. Kapelica sv. Miklavža, ki je že od davnih časov stala sredi naše vasi, a nam je bila v zadnji vojni porušena in bi se zanjo morali zagnati občinski predstavniki, ker nam je vsem vaščanom zelo pri srcu in nam je bila že tolikokrat obljubljena; ta je za g. podžupana skrba popolnoma brez vsakega pomena. To njegovo mišljenje nam je bilo že davno znano, a zato naj se ta gospod nikar ne postavlja, da predstavlja nas kmete in delavce, saj poleg drugega niti ne ve, koliko vode popije na dan ena krava, ker toži da je napajanje cerovske živine preveliko breme za občinsko upravo.

Nezadovoljni vaščani tega pri volitvah ne bodo pozabili!

Uredništvo in uprava:
Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Goriško uredništvo:
Gorica, Riva Piazzetta 18-I.
CENA: posamezna številka L 30.—
Naročnina:
mesечно L 50.— — letno L 600.—
Za inoizemstvo:
mesечно L 90.— — letno L 1000.—
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7228

Odgovorni urednik:
Prof. IVAN RUDOLF
Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Dogodki doma

VELIKONOČNI PIRHI ZA USLUZBENCE ZVU. Tik pred prazniki je vladni generalni komisar podpisal dekret št. 30, s katerim so uslužbencem in delavcem bivše ZVU povišali mesečne prejemke od 1000 do 5000 lir, osebu menz od 1000 do 2000, policiji pa od 1000 do 10.000 lir. Nadalje prejemajo odštev dalje uslužbenci Urada za delo, Namestitvenega urada in Središča za usposabljanje delavstva enake plače kot stalni državni namestitenci. Tiste slovenske šolnike, ki so bili pod ZVU in tudi nekaj časa zatem ekonomsko izenačeni z italijanskimi stalnimi šolniki, pa jim je tukajšnja oblast to pridobljeno pravico enostavno zbrisala, je dekret št. 30 popolnoma prezrl. Dpomimo, da bi bilo tako ravnanje pravično.

ZGONISKI ŽUPAN O SVOJIH OBCANIH Komunistični župan zgoniške občine, Pirce, je na sestanku županov in zastopnikov pred generalnim vladnim komisarjem utemeljeval svoj predlog, da bi morali med posamezne politične shode vključiti namesto četrturtega, polurni odmor, »ker so v Zgoniku nekatere vroče glave, ki bi utegnile povzročiti nered«. Tako je župan pred oblastjo ocenila svoje občane. Sam vladni komisar je komunističnega župana poučil, da morajo njegovi občani končno postati strpni ljudje in spoštovati prepričanje svojega bližnjega. Tako volinci in volilke v Zgoniku vsaj vedo, koga naj NE volijo. To je tudi prvi korak k volilni odločitvi v Zgoniku.

VELIKONOČNI OBMEJNI OBISKI. Velikonočni prazniki so bili prav posebno razgiban na mejah med Italijo in bišočino B oziroma Jugoslavijo. Po statističnih podatkih obmejnih oblasti je v obeh straneh in preko 21 obmejnih prehodov od vključno velikega petka do vključno

velikonočnega ponedeljka prekoračilo mejni manj kot 85.229 oseb. Od tega je bilo približno enako število tistih, ki so odhajali v Jugoslavijo kakor tistih, ki so prihajali iz Jugoslavije. S tem je bilo v obmejnem osebnem prometu doseženo dosedaj rekordno število medsebojnih obiskov. V glavnem so bili ti obiski čisto gospodarsko-poslovnega značaja.

VELIKONOČNA VOŠČILA. Od 31. marca do 7. aprila je prispelo v naše mesto približno pol milijona pisem in nad en milijon razglednic v skupni teži skoraj

Seja širšega odbora SDZ
V nedeljo 20. t. m. ob 9.45 bo v prostorih zveze seja širšega odbora SDZ z dnevnim redom:
1. - Poročilo odbora;
2. - Državnoborske volitve;
3. - Slučajnosti.
Ožji odbor SDZ

200 stotov kg. Tržačani pa so odposlali 75 q pisem, 80 q razglednic in 95 kg tiskovin.

POMANJKLJIVE POMORSKE ZVEZE Z AFRIKO. Merodajni tržaški krogi za pomorski promet so pred dnevi ugotovili, da obstoječe pomorske proge z afriško celino še niso dosegle predvojnega ravni. Zato so ti krogi že pred časom zahtevali od oblasti izpopolnitev teh prog, sedaj pa so svojo zahtevo vključili tudi v okvir Skupnega evropskega tržišča.

PODPIRAJTE SDD
DAROVI
Za tiskovni sklad »Demokracije«: A. M. Trst 10.000.-; Al. Saksida 5.000.-; neimenovani 5.000.-; Lambert Pertot 3.000.-
Za SDD v spomin g. Jančarja Ing. Marc 2.000.-; Miro Srebotnjak 2.000.-
Iskrena hvala!